
ความผิดปกติทางเพศในเขตสุขภาพที่ 10 ปี 2549-2559 : ผลจากห้องปฏิบัติการสุขภาพแม่และเด็ก กลุ่มชั้นสูตร สาธารณสุข ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 10 อุบลราชธานี

จันทร์ฉาย คำแสน และวิภาวดี เจียรกุล

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 10 อุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

E-mail: junchay.k@dmsc.mail.go.th

บทคัดย่อ การศึกษาเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลลักษณะของผู้เสียหายในคดีความผิดการล่วงละเมิดทางเพศและความสัมพันธ์ระหว่างผลการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการที่จะใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดทางเพศโดยรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย ระยะเวลาการเก็บตัวอย่าง จากข้อมูลในใบนำส่งตัวอย่างวัตถุพยานในคดีความผิดทางเพศระหว่างปี 2549-2559 ของโรงพยาบาลในเขตสุขภาพที่ 10 และผลการตรวจหาเอนไซม์แอสิดฟอสฟาเตส และตัวอสุจิ ณ ห้องปฏิบัติการสุขภาพแม่และเด็ก กลุ่มชั้นสูตรสาธารณสุข ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 10 อุบลราชธานี ผลการศึกษาในผู้เสียหายทั้งหมดจำนวน 1,577 ราย พบว่าร้อยละ 68.5 มีอายุระหว่าง 10-19 ปี ซึ่งผู้เสียหายมีอายุน้อยที่สุด 2 ปี และอายุสูงสุด 72 ปี ในจำนวนนี้ร้อยละ 72.16 เป็นโสด และร้อยละ 61.1 ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ผู้เสียหายมีการชำระล้างอวัยวะเพศภายนอกก่อนมาพบแพทย์ร้อยละ 67.4 ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบเอนไซม์แอสิดฟอสฟาเตสในผู้เสียหายจำนวน 1,180 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.82 และพบตัวอสุจิจากการย้อมสี 285 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.07 จากการศึกษาสรุปได้ว่าผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศส่วนใหญ่อายุน้อย ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน ผลการตรวจเอนไซม์แอสิดฟอสฟาเตสและการย้อมสีตัวอสุจิมีความสำคัญในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการวินิจฉัยคดีความผิดทางเพศของแพทย์

Accepted for publication, 18 May 2018

บทนำ

การพิสูจน์คดีความผิดทางเพศ ประกอบด้วยการตรวจร่างกาย การซักประวัติ และการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการจากตัวอย่างวัตถุพยานของทั้งผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา โดยการตรวจวัตถุพยานในคดีความผิดทางเพศดำเนินการตามกระบวนการสอบสวนและหลักฐานคดีความผิดทางเพศ⁽¹⁾ และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2553 กล่าวคือ พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจร่างกาย เก็บสิ่งส่งตรวจจากช่องคลอดส่งห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ เพื่อตรวจคัดกรองเบื้องต้นโดยการตรวจหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตสและสังกะสี สำหรับการวิเคราะห์ส่วนประกอบของน้ำอสุจิ และตรวจยืนยันด้วยการย้อมสีตัวอสุจิหรือดูลสด (wet smear) สำหรับการวิเคราะห์ตัวอสุจิ⁽²⁾ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการผลการตรวจร่างกายโดยแพทย์ การซักประวัติ จะถูกนำไปใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

คดีความผิดทางเพศที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร, ยโสธร, อำนาจเจริญ, ศรีสะเกษ และอุบลราชธานีนั้น ดำเนินการตรวจพิสูจน์ตัวอย่างวัตถุพยานที่ห้องปฏิบัติการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 10 อุบลราชธานี การศึกษานี้เพื่อเสนอผลวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการจากการส่งตรวจวัตถุพยานในคดีความผิดทางเพศในเขตสุขภาพที่ 10 ระหว่างปี 2549-2559

วัสดุและวิธีการ

ตัวอย่างศึกษา

ตัวอย่างวัตถุพยาน

ตัวอย่างคราบอสุจิเก็บจากผู้เสียหายโดยแพทย์ที่ทำการตรวจร่างกาย โดยใช้ไม้พันสำลีหรือกระดาษกรองซับคราบอสุจิ จำนวน 1,577 ราย จากคดีความผิดทางเพศที่เกิดขึ้นใน จังหวัดมุกดาหาร, ยโสธร, อำนาจเจริญ, ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ในระหว่างปี พ.ศ. 2549-2559

ข้อมูลผู้เสียหาย

ข้อมูลผู้เสียหายจากใบนำส่งตัวอย่างวัตถุพยาน ได้แก่ อายุ ประวัติเพศสัมพันธ์ รายละเอียดของเหตุการณ์ ลักษณะของการกระทำความผิด ความสัมพันธ์กับผู้ถูกกล่าวหา และผลการตรวจอสุจิด้วยวิธี wet smear (กรณีเกิดเหตุการณ์ภายใน 3 ชั่วโมง)

การตรวจหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส

ทำการตรวจหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส (ACP) ด้วยวิธีเดวีส์ (Davies's method)⁽³⁻⁵⁾ โดยหยดสารละลายผสมของ Fast blue B (SIGMA, USA) ใน Sodium acetate และ α -Naphthyl (SIGMA, USA) ในอัตราส่วน 1:9 บนตัวอย่างวัตถุพยาน ทั้งไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 60 วินาที จากนั้นอ่านปฏิกิริยาการเกิดสีโดยอ่านผลเป็นบวกเมื่อเกิดสีชมพูถึงม่วงเข้ม การทดสอบแต่ละครั้งตัวอย่างควบคุมผลบวกและตัวอย่างควบคุมผลลบคือ กระดาษกรองซับน้ำอสุจิที่เจือจาง 1:20 และกระดาษกรองเปล่า ตามลำดับ

การตรวจหาตัวอสุจิ

หลังจากตรวจหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตสแล้ว นำตัวอย่างมาสกัดหาตัวอสุจิด้วย 25% แอมโมเนียมไฮดรอกไซด์ (Merck, USA) เป็นเวลา 3 ชั่วโมง จากนั้นนำตะกอนมาย้อมสีสีมัททอกซิลินและอีโอซิน⁽⁶⁾ (Thermo Scientific™ / Richard-Allan Scientific™, USA) ตามที่ระบุในใบกำกับน้ำยา แล้วตรวจดูตัวอสุจิด้วยกล้องจุลทรรศน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

แสดงข้อมูลในรูปสถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติการทดสอบไค-สแควร์ กำหนดค่า p ที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 เป็นค่านัยสำคัญทางสถิติ

ผล

ข้อมูลทั่วไป

ผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศพบว่ามีอายุตั้งแต่ 2–72 ปี ซึ่งร้อยละ 68.5 เป็นผู้เสียหายที่อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 10–19 ปี โดยเวลาที่เกิดเหตุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.02) อยู่ในช่วงเวลา 18.00 – 24.00 น. ในจำนวนผู้เสียหายทั้งหมดมีข้อมูลว่าร้อยละ 72.16 ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อนเกิดเหตุ และได้รับการตรวจจากแพทย์หลังเกิดเหตุแล้ว 1–5 วัน และ 6–10 วัน คิดเป็นร้อยละ 30.25 และ 32.85 ตามลำดับ ผู้เสียหายส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.4) ขำระล้างอวัยวะเพศทั้งภายในและภายนอกก่อนมาพบแพทย์ พบบาดแผลตามร่างกายผู้เสียหายเพียงร้อยละ 22.95 ส่วนบาดแผลบริเวณอวัยวะเพศพบร้อยละ 20.42 โดยเป็นการฉีกขาดใหม่ของเยื่อพรหมจารีร้อยละ 35.4 ฉีกขาดเก่าร้อยละ 64.6 ผลการตรวจอสุจิด้วยวิธี wet smear พบเพียงร้อยละ 1.01 นอกจากร้อยละ 52.95 ของคดีความผิดทางเพศในการศึกษานี้ถูกกระทำโดยคนรู้จัก (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เสียหาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางเพศ

ตัวแปร		จำนวน (ร้อยละ)
อายุ	0–9 ปี	252 (15.98)
	10–19 ปี	1,080 (68.5)
	20–29 ปี	185 (11.73)
	30–39 ปี	25 (1.59)
	มากกว่า 40 ปี	18 (1.14)
	ไม่มีข้อมูล	17 (1.08)
ระยะเวลาที่เกิดเหตุจนถึงวันที่แพทย์ตรวจ		
1–5 วัน		477 (30.25)
6–10 วัน		518 (32.85)
11–15 วัน		305 (19.34)
มากกว่า 15 วัน		165 (10.46)
ไม่มีข้อมูล		112 (7.10)
ประวัติเพศสัมพันธ์		
ไม่เคยมี		1,138 (72.16)
เคยมี		299 (18.96)
ไม่มีข้อมูล		140 (8.88)
เวลาที่เกิดเหตุ		
06.00 – 18.00 น.		332 (21.05)
18.00 – 24.00 น.		505 (32.02)
24.00 – 06.00 น.		186 (11.80)
ไม่มีข้อมูล		554 (35.13)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เสียหาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางเพศ (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)
ประวัติการข่มขืน	
ข่มขืนภายนอก-ใน	1,011 (67.4)
ยังไม่ข่มขืน	339 (21.50)
ไม่มีข้อมูล	227 (14.39)
ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด	
คนรู้จัก	835 (52.95)
คนแปลกหน้า	116 (7.35)
ไม่มีข้อมูล	626 (39.70)
บริเวณที่มีการบาดเจ็บร่างกาย	
พบ	362 (22.95)
ไม่พบ	684 (43.38)
ไม่มีข้อมูล	531 (33.67)
อวัยวะเพศ	
พบ	322 (20.42)
ฉีกขาดเก่า	114 (35.4)
ฉีกขาดใหม่	208 (64.6)
ไม่พบ	645 (40.9)
ไม่มีข้อมูล	610 (38.68)
ผลการตรวจอสุจิในสเมียร์สของโรงพยาบาล	
พบ	16 (1.01)
ไม่พบ	711 (45.09)
ไม่มีข้อมูล	850 (53.9)

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษานี้ พบว่าระยะเวลาที่ส่งตัวอย่างภายในเจ็ดวัน ให้ผลการตรวจเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตสเป็นบวกมากกว่าการส่งตัวอย่างภายในเจ็ดวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) การไม่ข่มขืนอวัยวะเพศให้ผลการตรวจ ACP เป็นบวกมากกว่าการข่มขืนอวัยวะเพศทั้งภายนอกและภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ทำการตรวจตัวอย่างทั้งหมด 1,577 ราย พบให้ผลบวกต่อการตรวจเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส (ACP) 1,180 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.82 และให้ผลบวกต่อการย้อมสีตัวอสุจิ 285 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.07 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบตัวอย่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การทดสอบ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	จำนวนที่พบผลบวก (ร้อยละ)
แอซิดฟอสฟาเตส	1,577	1,180 (74.82)
ย้อมสีตัวอสุจิ	1,577	285 (18.07)
ตรวจพบทั้งเอนไซม์และตัวอสุจิ		285 (18.07)
ตรวจพบเอนไซม์เพียงอย่างเดียว		895 (56.75)
ตรวจพบตัวอสุจิเพียงอย่างเดียว		0 (0)

วิจารณ์

ผลการศึกษาพบว่าผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2559 ในเขตสุขภาพที่ 10 พบมากในกลุ่มอายุระหว่าง 10–19 ปี สอดคล้องกับรายงานการศึกษาอื่นในประเทศไทย⁽⁶⁻¹⁰⁾ ขณะที่ผลการตรวจที่ให้ผลบวกทั้งตัวอสุจิและตรวจหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตสของวัตถุพยานแตกต่างกันบ้าง^(6,7) อาจเกิดจากการเกิดผลบวกปลอมของวิธีทดสอบหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส ที่มีรายงานว่าอาจเกิดได้ตั้งแต่ร้อยละ 7 จนถึงร้อยละ 14 ขณะที่ความคงตัวของตัวอสุจิก็นแตกต่างกันไป⁽⁷⁾

การตรวจหาส่วนประกอบของน้ำอสุจิด้วยวิธีตรวจหาเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส และการย้อมสีตัวอสุจิ สามารถช่วยให้มีหลักฐานประกอบการพิจารณาตีความผิดทางเพศได้ อย่างไรก็ตามการให้ผลลบทั้งสองวิธีนั้นอาจเกิดจากผู้ถูกกล่าวหาสวมถุงยางอนามัย หรือหลังภายนอก ซึ่งจะไม่สามารถทำการตรวจทางห้องปฏิบัติการได้ ในการวินิจฉัยผู้เสียหายจึงต้องอาศัยการตรวจร่างกายและซักประวัติโดยแพทย์ เพราะไม่มีวัตถุพยานทั้งตัวอสุจิและน้ำอสุจิ ขณะที่การตรวจพบเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตสเท่านั้นอาจเกิดจากผู้ถูกกล่าวหาทำหมันหรือมีความผิดปกติด้านการผลิตตัวอสุจิ⁽⁷⁾ จากข้อจำกัดดังกล่าว การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมที่จำเพาะต่อตัวอย่างวัตถุพยานจากทั้งผู้ถูกกล่าวหาและผู้เสียหายจึงอาจจะเป็นวิธีการตรวจการล่วงละเมิดทางเพศที่ควรได้รับการนำมาประยุกต์ใช้ต่อไป

การที่แพทย์จะสรุปว่ามีการกระทำชำเราหรือไม่ จะอาศัยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และผลจากห้องปฏิบัติการ ซึ่งสุดท้ายศาลจะเป็นผู้ตัดสินว่าเป็นการข่มขืนหรือไม่ ที่สำคัญคือผู้ประสบปัญหาส่วนใหญ่ไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินคดีความ จึงทำให้คดีขาดอายุความ พยานหลักฐานไม่พร้อม เกิดความท้อและอายที่ต้องเล่าเหตุการณ์ซ้ำหลายครั้ง ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรม และกลไกการคุ้มครองของหน่วยงานรัฐอาจไม่สามารถคุ้มครองสิทธิ โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางเพศที่บัญญัติไม่ให้มีการยอมความในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

สรุป

การศึกษาพบว่าผู้เสียหายในคดีทางเพศส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงอายุไม่เกิน 20 ปีที่ถูกกระทำจากคนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว การตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อพิสูจน์ว่าในตัวอย่างนั้นมีตัวอสุจิหรือส่วนประกอบของน้ำอสุจิทำโดยการย้อมสีตัวอสุจิและตรวจเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส การได้ผลบวกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาในการเก็บและนำส่งตัวอย่าง รวมทั้งการชำระล้างอวัยวะเพศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลของภาครัฐในจังหวัดอุบลราชธานี โยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ มุกดาหาร และเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บและนำส่งตัวอย่าง และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 10 ที่สนับสนุนการดำเนินการศึกษานี้

เอกสารอ้างอิง

1. นัตรสมน พงษ์นิญโญ, นิตศน์ ศิริโชติรัตน์. กระบวนการสอบสวนและหลักฐานคดีความผิดทางเพศ Investigative procedure and evidences in sexual offence cases. ว กระบวนการยุติธรรม 2557; 7(1): 17-33.
2. กรมสอบสวนคดีพิเศษ. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ : ระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2553. [ออนไลน์]. 2553; [สืบค้น 27 ส.ค. 2560]; [7 หน้า]. เข้าถึงได้ที่ : URL: <https://www.dsi.go.th/Files/Images/img25600419144359-ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์.pdf>.
3. Davies A, Wilson E. The persistence of seminal constituents in human vagina. Forensic Sci 1974; 3(1): 45-55.
4. อัมพร แจ่มสุวรรณ, ฤตตมา ชาวเวชกุล, จารุวรรณ โชคคณาพิทักษ์. การตรวจหาปฏิกิริยาแอซิดฟอสฟาเตสโดยใช้สารเคมี 2 ชนิด. เวชสารแพทย์ตำรวจ 2534: 17: 105-14.
5. สถาบันนิติเวชวิทยา. การตรวจทางห้องปฏิบัติการในคดีความผิดทางเพศ. [ออนไลน์]. [สืบค้น 18 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้ที่ : URL: <http://www.ifm.go.th/93-articles/dna/131-seminal-fluid.html>.
6. จันทร์ฉาย คำแสน, ขวัญใจ วังคะฮาด, วิภาวดี เจียรกุล. ความผิดทางเพศในเขต 7 ปี 2538-2545 : ผลจากห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยาคลินิก ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ อุบลราชธานี. ว วิชาการสาธารณสุข 2547; 13(2): 333-8.
7. อัมพร แจ่มสุวรรณ. การล้างละเมียดทางเพศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาจากห้องปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สงขลานครินทร์เวชสาร 2544; 19(4): 219-26.
8. มุลนิธิหญิงชายก้าวไกล. ช่มชื่น โกล่เกลี่ย ยอมความ : เราจะออกจากวังวนนี้ได้อย่างไร? [ออนไลน์]. 2559; [สืบค้น 18 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้ที่ : URL: <http://www.ryt9.com/s/tpd/2444109>.
9. ข้อมูลเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง ปี 2552. [ออนไลน์]. 2552; [สืบค้น 18 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้ที่ : URL: http://www.hiso.or.th/hiso5/questionnaire/picture/uploadFile/1389_12_051342_11_49ข้อมูลเด็กและสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรงปี 2552.xlsx.
10. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจฯ พ.ศ. 2556-2558. [ออนไลน์]. [สืบค้น 18 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้ที่ : URL: <http://service.nso.go.th/nso/govstat/GR/GR4.html>.

Summarization on Rape Test in The 10th Health Region During 2006–2016: A Report From The Mother and Child Health Laboratory, Pathology Section, The 10th Regional Medical Sciences Center⁸, Ubon Ratchathani

Junchay Khamsaen and Wipavadee Jearakul

Regional Medical Sciences Center⁸, Ubon Ratchathani Amphoe Mueang, Ubon Rachathani 34000, Thailand

Abstract This descriptive study was to describe the demography of sexual assault victims and laboratory evidences for further indictments. Data related to sexual victims, including time of specimens collection, were obtained from request forms during January 2006 to December 2016. The specimens were sent from hospitals within the 10th Health Region for detection of sperms by Hematoxylin and Eosin staining and determination of acid phosphatase at The Mother and Child Health Laboratory, Pathology Section of the 10th Regional Medical Sciences Center Ubon Ratchathani. A total of 1,557 samples obtained from suspected victims were examined. It was demonstrated that 68.5% of the victims were in ages ranging from 10 to 19 years. The youngest and the oldest ones were 2 and 72 years old, respectively. Furthermore, 72.16% were unmarried and 61.1% had no sexual relationships. In addition, 67.4% of the victims reported of having external genital washed prior to their hospital visits. Laboratory results showed that 1,180 cases (74.82%) were positive for acid phosphatase tests and only 285 cases (18.07%) were positive for sperm's staining. Taken together, our data demonstrated that most of the victims were young, unmarried adolescents without any previous sexual relationships. Laboratory diagnosis for acid phosphatase and sperm's staining could provide information to clinicians on their opinions on suspected raped cases.

Keywords: sexual assault, rape, acid phosphatase test, sperm detection